

RESSORGIMENT

~ S U M A R I ~

El català a Amèrica. — Un espanyol sincer, per P. de Reig; Damunt nostre, per Gràcia B. de Llorens; Espurnes, per Freeman; Lectures i lectors, per Ferran Soldevila; El cant de la sirena, per H. Nadal i Mallol; Federació americana de catalans, per Alban Rosell; Una llar, per M. Bandranas-Palà; Flors d'hivern, per Joan B. Alemany i Borràs; Comentarís, per H.; Un homenatge i un llibre, per S.; Fragments de carta. — Aquests mutualistes! per X. A. U.; De Montevideo estant. — Notícies.

GRAVATS: Afores de Barcelona. — Ruïnes de Sant Pere Màrtir. — «Retrat de noia» (carbó de Ramon Subirats).

Any XII * Abril, 1927 * Número 129
Oficines: Pergamino 244 * Buenos Aires

PER ADQUIRIR

LLIBRES - REVISTES - DIARIS
I LES PUBLICACIONS CATALANES
EN GENERAL

ADRECEU-VOS A

✻
S'ENVIA
LLISTA DE
L'EXISTÈNCIA
PRÈVIA
COMANDA DELS
INTERESSATS

✻
2622 - Donato Alvarez - 2622
BUENOS AIRES

Magatzems "La Constància"

ABANS «EL CAP BERNAT»

DUACASTELLA I CIA.

Els millors assortits d'articles de Catalunya

VENEM ALS PREUS
MÉS REDUÏTS
DE BUENOS AIRES.

SEGURETAT
ABSOLUTA.
REMESES A TOT EL PAIS.

CARLOS CALVO, 3623
UNION TELEF. 62 MITRE 4004

DEMANI'S OLI "SABATER"
ÉS DE REUS. EL MÉS FI,
D'OLIVA BONA I PURA.

3929 RIVADAVIA 3929

UNION TELEF. 62 MITRE 1570
COOP. TELEF. 597, OESTE

PICHINCHA, 180
U.T. 62, Mitre 7280 - C.T. 741, Central

GRAN ASSORTIT de VINS FINS
JEREZ RESTAURADOR
"EL CAP BERNAT"

Rovellons, préssecs i perdis de la casa PEDREROL I MIR, de Barcelona

RESSORGIMENT

ANY XII

BUENOS AIRES, ABRIL, 1927

NÚM. 129

El català a Amèrica

Dues noves revistes catalanes han estat fundades enguany en terres d'Amèrica. A Xile, una; l'altra a l'Uruguai.

Aquesta florida de publicacions nostres amb què s'inicia l'any, ens impul·leix a parlar avui des del lloc frontal de **RESSORGIMENT**, d'un problema interessantíssim, de cabdal importància, que no hauria d'ésser negligit per ningú: la depuració de l'idioma.

Aquest aspecte de la nostra espiritualitat ens posa a un nivell no gens envejable. Les causes del nostre retard en el camí de la depuració idiomàtica, són moltes i diverses, però no és avinent ara d'analitzar-les. Més endavant potser ens hi gaboquem. Avui volem referir-nos al cas concret de les nostres revistes i periòdics tan pulcres, la majoria, de presentació tipogràfica, tan lluzoses, però, Déu meu!, tan descuidades, tan detestables en allò que hom hauria de tenir més cura i més interès: la correcció gramatical. I, encara, simplificant: la part ortogràfica.

Anys enrera, molts anys enrera però, hom podia recolzar la pròpia ignorància de les regles gramaticals, en la manca de textos on consultar els dubtes, i en la diversitat de grafies d'una mateixa paraula que regularment hom veia aparèixer en llibres, diaris i revistes. (P. e.: l'adverbi "on" era grafiat: "hont", "ont", "ahont", etc.).

De forces anys ençà, aquesta anomalia no existeix. L'Institut d'Estudis Catalans, féu el miracle de la depuració i fixació definitives de l'idioma. El Diccionari Ortogràfic, publicat una dotzena d'anys enrera, fou el primer resultat d'aquell magne esforç. Pompeu Fabra, va ésser declarat pontífex de la reforma i Catalunya tota ha acatat els consells d'aquest gran home de ciència. Avui dia la llengua catalana va abillada, pulcrament, impecablement, i pot anar, d'aquesta guisa, al costat de les seves germanes neollatines, sense minva de dignitat.

La tasca de depuració ha estat intensa, potser molt costosa, però els resultats són magnífics i albiradors per tothom.

Ara ja no és possible al·legar la falta de diccionaris, gramàtiques, regles i normes del llenguatge pairal. Comencem a ésser rics d'aquesta matèria. Ultra el Diccionari Ortogràfic esmentat, i les diferents Gramàtiques, Guies i Diccionaris anteriors a la fixació, hom té Gramàtiques elementals, curs mitjà

i superior; volums de divulgació pràctica, com és ara: *Ortografia Catalana*, *Les principals faltes de gramàtica*, *Diccionari ortogràfic abreujat*, *La conjugació dels verbs en català*, *Converses filològiques*, etc., obres totes de Pompeu Fabra, a l'abast de tothom per tal com formen part d'una biblioteca popular (Editorial Barcino) i es venen a un preu reduïdíssim. I encara, el *Pal·lus*, diccionari català-francès-castellà i francès-castellà-català, suava aparegut, obra original del filòleg Emili Vallès, que constitueix una aportació valuosa a la nostra cultura.

Per què, doncs, amb aquest garadal de textos que posen a l'abast de tothom els coneixements indispensables per a escriure correctament, les revistes i periòdics catalans d'arreu l'Amèrica apareixen amb tantes incorreccions? Heus ací el que no ens podem explicar.

Serà que hom no sap valorar prou el que significa i la responsabilitat que comporta editar un periòdic? O, potser, hom creu que la qüestió gramatical és cosa secundària en la confecció d'una revista?

Nosaltres estem convençuts del contrari. No hi ha res que justifiqui semblant negligència. Ans tot l'agrava, tant si es mira pel cantó del patriotisme, com de l'estètica. Amb tota seguretat si hom calculés el dany que fa a la majestat i a la dignitat de l'idioma i, en general, a l'esperit del nostre poble, un periòdic escrit barrejament, sense subjectar-se a les lleis que regulen i ennoblixen el geni de la llengua, és ben vegur, repetim, que no se'n publicarien tants.

I no se'ns digni que som exigents. No pretenem pas que surti d'Amèrica el periò-

dic català model. No demanem gran cosa. No exigim una absoluta fidelitat sintàctica, ni prosòdica, perquè sabem que fóra demanar massa, però sí que tenim dret a reclamar una major cura ortogràfica, almenys.

Nosaltres creiem que l'home o els homes qui embesteixen l'empresa de la publicació d'un periòdic, han de posseir un doll de coneixements indispensables i entre aquests coneixements no ha de mancar el domini d'aquesta part de la gramàtica que hom ne diu ortografia, cosa fàcilment abastable tanmateix per aquell qui compta amb la cultura elemental que requereix una empresa periodística d'aquesta naturalesa.

La influència que el periòdic exerceix prop dels lectors és enorme. El públic ha de creure correcta l'ortografia que se li dona i són molts els que cerquen en les nostres publicacions l'orientació que els manca per depurar el lèxic i l'ortografia pròpies. Pensem, per consegüent, en els resultats de la nostra actuació si donem al públic un lèxic dolent, una ortografia estrafolària i anàrquica.

Creiem que si hom profunditza la responsabilitat que això comporta, no ha de veure-li l'esmerç d'unes hores diàries en l'estudi dels problemes elementalíssims que li donaran la solució adequada per a prevenir la revista o periòdic de què té cura, no direm amb la màxima dignitat ortogràfica, però sí amb una ortografia acceptable, dins el camí de la perfecció.

Cal esforçar-s'hi, germans! Que és trist l'espectacle actual de les nostres publicacions curulles de faltes d'ortografia!

Demostrem, almenys, d'ací estant, el nostre amor i la nostra fidelitat a allò que constitueix l'essència del nostre esperit i és la base més sòlida de la nostra existència com a poble.

Un espanyol sincer

Heus ací un espanyol que parla amb sinceritat: Alvaro Alealá Galiano.

Aquest bon senyor, corresponsal a Madrid, de "La Nación", de Buenos Aires, ha publicat en aquest diari un article retolat "¿Para qué reformar la Academia?", en el qual ens fa saber que ço que hi diu ha estat interdit per la censura espanyola en pretendre publicar-ho a Madrid mateix i que aquest és el motiu que l'indueix a portar-ho ací.

Es una forta diatriba contra el Directori pel fet d'haver reformat l'organisme que limpia, fixa i fa furor i d'haver-hi fet en-

trar el dialecte català. Així, tal com sona, senyors escriptors qui us entendrien davant un migrant elogi de "La Gaceta Literaria"!

El senyor Alealá Galiano en el seu escrit diu que es fa *eco de un estado de opinión latente* contrari a la reforma decretada. En això coincideix perfectament. Nosaltres també pensem, com ell, que *dicha entidad histórica se fundó con el objeto de velar por la pureza del idioma español*, no pas per la perfecció de l'idioma dels setze jutges i del cap-i-cua, tan espanyol com el sànsrit.

I per tal que hom vegi les floretes que ens tira Alvaro Alealá Galiano, ací va tex-

tualment el tros més substancial de la seva filípica. Diu:

Lo que sin duda jamás previó la Academia Española es que algún día se la convertiría en el auxiliar forzoso de esos idiomas y dialectos regionales que se alzan inútilmente, hostiles y rebeldes, contra la superioridad universal del idioma español. Eso, como ha dicho con exactitud un gran diario, es convertir la docta casa en una especie de Academia Berlitz o bien, diríamos nosotros, en una nueva sucursal de la bíblica torre de Babel...

¿Qué se pretende con tan enmarañada innovación, como no sea adular a las distintas regiones de España convirtiendo a la Academia Española en algo parecido a la exposición del traje regional? ¿Se nos quiere hacer creer que el vasconce interesa a nadie fuera de las Provincias Vascongadas, ni el gallego fuera de Galicia, ni el mallorquín fuera de Mallorca? Pues será inútil, aunque se pretenda. Y otro tanto añadiremos respecto al idioma catalán, aunque algunos escritores catalanes quieran ahora demostrarnos que por su historia, su riqueza y su literatura, pueda equipararse y aun aventajar al español. No; cada cual en su casa o en su región hable lo que quiera y publique cuantos diccionarios y tratados juzgue convenientes para perpetuar su lengua regional. Pero no se le cargue el mochuelo a la Real Academia Española cuya única y exclusiva misión ha de ser, ante el mundo, velar por la pureza del idioma español.

I dones què me'n diuen? L'Academia Española auxiliar forzosament del català!

Però no havíem quedat, segons "El Sol" de Madrid assegura (dia 3 de març), "que de tots els pobles renascuts, la llengua que haurà de tenir més aviat influència universal, haurà d'ésser la catalana", gràcies al seu renaixement humanista?

I encara: "Sense aquesta tornada a l'humanisme, no hi ha llengua que pugui arribar a la fixesa que la catalana, apta per a sostenir una veritable cultura.

És lamentable, no vacillem un moment en afirmar-ho, que no tinguem en castellà una empresa semblant, una col·lecció sistemàtica de clàssics."

En què quedem, senyor Alcalà Galiano? Havem de creure'l a vostè o a "El Sol" de Madrid? Podem o no podem anar sense les croses de l'Academia Española?

Quant allò que els *escritores catalanes* volen fer-li passar bon per bèstia grossa dient que el català pot equiparar-se i *aun aventajar al español*, no és altra cosa que una injustícia que vostè vol fer als esmentats escriptors. I és clar, home! Si no han estat els catalans qui han dit cosa semblant! Al César ço que és del César. Vostè mateix que viu a Madrid pot comprovar si és cert o no el que diem. Vagi a veure, un dia que li vagui, un senyor qui es diu José

Martínez Ruiz, compatrieci de vostè, qui firma els seus escrits amb un pseudònim: *Azorín*. Aquest senyor l'informarà d'on prové l'afirmació que vostè atribueix a la malícia dels escriptors catalans. Ell li dirà si, com creiem, és conseqüent i esclau de la pròpia paraula, que ja molts anys, quan encara a Catalunya la florida humanista d'ara era als llims, *Azorín*, en una de les seves correspondències a "La Prens" de Buenos Aires, digné textualment, entre altres epítets elogiosos:

Actualmente la literatura catalana no tiene que envidiar nada a la literatura castellana.

I d'allavors ençà no n'havem fet poc de camí, senyor Alcalà Galiano! Ah!, i que consti: Aquest camí l'havem fet sense croses, solets i sabotejats continuament pels governs d'Espanya, amb Dictadura o sense.

D a m u n t n o s t r e

En la pau d'aquesta nit,
tota cosa era encantada.
Muda està la llar, pausada,
dins la son de l'infinit.

Dins d'ella m'he deixondit,
He aixecat els ulls, commosa,
i en l'alta estrella blavosa
mos posars he negligit.

El més gran i el més petit,
dins ma llar, tothom reposa,
i el traüt del jorn, no gosa
deixà el món empetitit

dins mon casal adormit?...
Perquè: ve la llum del dia;
poc a pocet s'aclaria
tot el cel, qui en dolç convit,

en veu de seda m'ha dit:
"No podia deturar-me,
oh, tu, però, vols deixar-me?
Tot el dia, en bell delit

en mi, el pesar negligit
reteràs; les labors, totes,
de mi destil·lat, a gotes
d'humor bell, sobre el neguit,

per l'amor d'aquesta nit,
que has vist el pas de la joia,
seran vives, com la toia...
Prene el teu cor, entristit!"

Però al cel jo he advertit:
"Veus, la ciutat febrosa?
Està tota tremolosa
d'un daler no aconseguit.

Els meus fills — jo li he dit, —
en la voràgine es mouen;
damunt d'ells, els neguits plouen
cada dia, oh Infinit!

Miri si n'havem fet de camí que a França, a Anglaterra, a Alemanya, a Itàlia ens coneixen i ens tradueixen. Algun camí d'aquests, Itàlia per exemple, no el sabem pas vosaltres, encara, malgrat la *universalidad* del vostre idioma parlat per vint nacions.

Després de tot, senyor Alcalà, pensi que no li serveix malícia. Estem convençuts de la sinceritat de vostè en redactar l'article que mou el nostre comentari i que tenim el convenciment fermíssim que realment vostè, en parlar com parla, es fa *eco de un estado de opinión latente* en el poble espanyol. I a nosaltres ens agraden els homes que parlen amb el cor a la mà. Per això ens sentim més a prop de vostè que de "La Gaceta Literaria", la qual no sabem, ara per ara, si amaga amb les seves efusions espirituals, segones intencions polítiques.

P. DE REIG.

Si en aquesta hora he sentit
tes ales de pau, esteses
damunt les llagues, impreses
en mi, per tot gran neguit;

elles m'han aconseguit
un consol, que no em vindria
durant les hores del dia,
amb el cor enfrebrosit,

per tot treball impel·lit,
i els meus nins, com jo, en la febre
qui no deixa ni concebre
un dia tolt el neguit.

Mes, com vols en mi finit
el pesar? Veig la gran roda
del traüt i de la moda
damunt dels cors estargit!..."

I callava, l'Infinit.
L'alta estrella era velada
per les clarors de l'abada;
tot el món ja és deixondit,
mes el carrè, enfrebrosit,
avui té intermitències
de blanor. Per què? I essències
d'aures, queden, de la nit
dintre del men esperit.

I, doncs, bé, jo he d'ésser teva,
traüt; mes aquesta treva
bé em tindrà el cor beneït
tot el dia, des la nit!

GRÀCIA B. DE LLORENS.

Si voleu que la llengua catalana imperi damunt totes les activitats del nostre viure nacional, contribuïu a l'obra magna d'educar els infants en l'idioma de la Pàtria. Aquesta tasca d'un alt sentit cultural i patriòtic la realitza l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

E s p u r n e s

El complot de la nit de sant Joan, aquell intent avortat que hauria pogut alliberar els espanyols del seu actual directori en totes les coses de la vida, sembla que ha passat a la jurisdicció del tribunal que ha de jutjar els capítostos i que, com tot acte de justícia, farà caure damunt les testes dels dos caps principals, la sanció inapel·lable.

Ara que, si la justícia no duu gaire pressa, com sol passar sovint, en aquest cas potser serà superflu el càstig que puguin imposar-los. Perquè els dos jaïos, que poden esperar sinó que els jubiliïn d'una manera absoluta?...

Segons s'ha pogut llegir a la premsa diària, en els telegrams amanits per a ésser gustats per aquestes contrades de la llibre Amèrica, resulta que els dos generals tenien la intenció de capgirar, si haguessin pogut, fins les institucions.

Les institucions, en aquest cas, són ben difícils d'especificar. Ben segur que si els haguessin preguntat quin era llur sentit institucional, als dos generals de la gesta, haurien respost que, fixament, no ho sabien; però que després ja haurien fet els possibles de quedar bé...

Primo de Rivera, en aquesta emergència, pot ben dir-se que ha estat l'home del triomf. Ell que ho hauria pogut perdre tot, fins allò que ara té a les mans, degut a què la sort li fa rialles, si li dona la gana, podrà enviar a presidí als seus dos enemics. Però això no ho farà; no estaria dintre el seu paper si cometés semblant felonía. Ell aixecarà el brag, menagador, sí; però, tot seguit l'abaixarà...

Després, vinga genuflexions, fins que tot plegat sigui una pasta ben dura per tal que ni les mosques puguin enganxar-s'hi.

I això que el regenerador d'Espanya té dret a estar el que se'n diu enfutismat. Ell, però, no és home rancunós. Mai no ha estat, que se sàpiga, capaç de fer mal a ningú. Per això tothom s'aventura a fer-li xistos, que ell escolta amb la boca badada, de la gràcia que li fan...

Està clar que els acudits han d'ésser espirituals a tot ser-ho. Si no fos així, ell no els entendria. Això, doncs, vol dir que, si s'és amant de les bones formes, al cap d'Espanya podria, pot fer-se-li, tota mena de jocs, de paraules, s'entén...

Un cas ben palès del que és capaç d'aguantar ens l'ha donat amb allò que un periodista de *El Correo Catalán*, el diari jaïní, de Barcelona, es va permetre de dir-li.

No hi ha dubte que, un home que declara públicament que és abstemi i ho demostra en mil actes i en mil accions, té dret a arrufar el nas, i amb raó.

Dones, ell, no; en comptes de fer afusellar per l'espatlla al dit periodista, que era allò que es mereixia, per haver dubtat si en aquest món és possible ensopegar sense estar un xic pels alts, ell, per tot càstig, el fa anar, en primavera, a un lloc on podrà collir violetes boscanes i, si li plau, encara podrà fer-~~li~~ n'ofrena.

I el periodista jaïní, que deu ésser una persona molt fina, no tindrà empatx d'oferrir-li el delicat present...

A L. R. A. D. L. L. E.:

El president. — Vós, senyor, que veniu d'una terra tot diferent de la nostra i en condicions excepcionals, què fareu ací, des d'aquest cadiral il·lustre per molts conceptes?

El nou acadèmic. — Sigui'm permès...

El president. — Ah, no! Ací l'home ha d'ésser resolt.

El nou acadèmic. — Dones jo, des d'aquest cadiral...

El president. — Què... Veïam!...

El nou acadèmic. — Faré tot el mal que podré...

El president. — (*l'abraça*). Oh, quin home més íntegre sou vós...

El nou acadèmic. — Us sembla?...

El president. — Per què en dubteu del meu elogi?

El nou acadèmic. — (*vermell*). Ja veureu... Un hom si es deixa endur pels afanes...

El president. — (*el punxa a la panxa amb un dit*). Vaja! Bé que us plau d'escoltar-ho...

El nou acadèmic. — Però em fa una mica de vergonya... Em ve tan de nou...

El president. — Quina modèstia!...

El nou acadèmic. — Ah, sí, això sí!

El president. — Que no?...

El nou acadèmic. — Sí!

El president. — Entesos, oi? Vós heveu dit ara mateix que fareu tot el mal que podreu... Ho fareu, sense mai penedir-vos-en?...

El nou acadèmic. — Jo sóc home d'una sola paraula.

El president. — D'engà de quan?...

El nou acadèmic. — En tot cas no és pas d'ara.

El president. — (*el torna a abraçar*). Deixem-nos de romansos: vós, tot allò que heveu de fer, és tractar de desfer tot el que és fet. (*Efusiu*). Recordeu que d'allí on sou originari vàreu haver de sortir-ne com si diguéssim...

El nou acadèmic. — (*enèrgic*). Per això, per això! Ah, si sabéssiu la rancúnia que

tinc reconcentrada ací (*es posa la mà al cor*) des d'aquells dies infautos...

El president. — Ara és l'ocasió per revenjar-vos...

El nou acadèmic. — Si d'ací estant pogués pulveritzar-los!... Buaf!! (*Un escurçiment de dents*).

Més o menys aquest haurà estat el diàleg que haurà sostingut l'inclit senyor Ors amb el president de l'Acadèmia, en presentar-se a prendre possessió d'acadèmic regional.

Potser, com que l'emoció devia tenir-lo de carn de gallina, no hagi baladrejat tant com nosaltres suposem. Però, sigui com sigui, ens sembla que, si fa no fa, no haurà dit de més ni de menys. Els antecedents d'un home de la seva talla no deixa lloc a dubtes. Ben aviat veurem de què és capaç.

Mentrestant, cal fer vots perquè l'èxit l'acompanyi i que, temps a venir, al dit senyor se'l consideri un dels més forts puntals de la fusió idiomàtica peninsular. Amén!

Com la majoria dels catalans, que de seguida són posseïts pel més quèril dels entusiasmes davant un esdeveniment com és ara l'aparició, a Madrid, d'un periòdic que insereix treballs en el nostre idioma, nosaltres no havem volgut ésser una excepció. També ens ha atret el miratge sempre agradós (per què no dir-ho?) de veure'l damunt d'un paper imprès en el focus mateix on nia l'esperit malèfic que envolta a la nostra llengua.

La Gaceta Literaria, fora de dubte, ens sembla inspirada pels més bons propòsits. Això no vol dir que, una vegada que tingui vida pròpia, no tirin per la banda de babord tot el llast que creuran superflu. En aquest cas, no fóra el català el llançat?

Pel demés, ja que el nostre idioma és conreat per una publicació que aspira a ésser llegida per la major quantitat possible d'espanyols i americans, nosaltres, humilment, pregaríem que a la redacció hi hagués un bon corrector de proves, català, i que sapigués posar en net els originals que els escriptors catalans li trameten. És una cosa que fa caure l'ànima als peus veure el seguit d'incorreccions d'alguns dels treballs publicats.

Si el català qui escriu per a *La Gaceta Literaria* no és molt fort en sintaxi i ortografia, és bo que, abans d'aparèixer damunt del periòdic, unes mans amoroses tinguin cura de desbrostar-lo i tallar-li les males arrels...

És clar que això que acabem de dir potser és un xic difícil d'assolir. Creiem, però, que bé fóra possible de presentar el català escrit amb la màxima dignitat, per poc que volguessin fer-ho...

FREEMAN.

L e c t u r e s i l e c t o r s

En tot l'apassionant debat entorn del problema del llibre i del lector català, han mancat — em sembla — punts de referència. Si diem en números rodons: "A Catalunya no es publiquen més de dos cents llibres catalans cada any"; o bé: Els conreadors més en voga dels gèneres més assequibles al gran públic no venen enllà de dos mil exemplars", la impressió serà desagradable. Naturalment, el punt de referència qui sorgirà davant de nosaltres i qui ens produirà aquesta impressió, serà el de la població dels països de parla catalana, o àdhuc, simplement, el de la població de Catalunya. Sols dos mil compradors de llibres (deixem ara de banda si després els llegeixen o no), entre dos milions d'habitants. Sols dos cents llibres publicats cada any, són constatacions més aviat descoratjadores.

Però comencem a voltar aquestes xifres d'altres punts de referència. No examinem aquest problema sense posar en joc altres números que el 200, el 2.000 i el 2.000.000 que acabem d'adduir. Encara que en aquest moment no tinc a la meua mà, ni puc procurar-me les dades que necessitaria, miraré d'esbossar la sèrie de comparacions que, al meu entendre, haurien de donar una visió completament clara de la situació del problema. Potser algú, estimulat per aquests comentaris, tindrà la curiositat de precisar-les.

Una comparació ha estat ja feta entre el nombre de llibres publicats l'any 1925 i 1926. Hom ha trobat una notable diferència a favor del darrer. Convindria establir la progressió, almenys cada quinquenni, des del començament de segle. De tota manera sabem que no són pas tan lluny aquells temps en què la venda corrent dels grans escriptors catalans era de tres cents exemplars. Casos com el de *La vida austera*, d'En Coromines, eren excepcionalíssims; i encara en el cas d'aquest llibre intervingueren factors extra-literaris: recordem que es tractava d'un escriptor en l'apogeu de la seva popularitat política.

Ens sembla indubtable que, si aquell recompte es fes, trobaríem que en aquests darrers anys, des que hem entrat en un nou període històric, la progressió en la venda del llibre català (suposant que verament hi hagués fins aleshores una progressió i no un estacionament), ha fet un gran salt.

El zero a la dreta de què gràficament ens parlava Rovira i Virgili, ha estat posat de l'any 1923 ençà.

No hem, però, d'oblidar, si volem saber exactament la capacitat lectora del nostre poble, que dues altres literatures la sol·liciten. Quants llibres venen a Catalunya els escriptors castellans? Quants els escriptors francesos? Temps enrera llegíem en una

revista anglesa, on es parlava de la crisi del llibre en espanyol, que entre les causes secundàries d'aquesta crisi calia esmentar la florida de les literatures regionals, especialment la literatura catalana. És un fet que en aquests darrers anys els escriptors castellans han constatat una minva en la venda de llurs produccions a casa nostra. De tota manera, creiem que encara Catalunya ha d'ésser per a ells un dels millors mercats de la península. Quant a la literatura francesa, gosaríem a afirmar que, en el nostre país, el lector de mena, es nodreix principalment de llibres francesos o traduïts al francès, la qual cosa ens sembla completament natural, entre altres raons, perquè la producció catalana no és suficient per sadollar la seva necessitat de llegir. I en aquest punt s'aplica el remei preconitzat per Alexandre Galí: començar per escriure.

Així, doncs, per a conèixer exactament la capacitat lectora del nostre poble, caldria saber, no solament la xifra de llibres catalans venuts, sinó també la xifra de llibres castellans i francesos, el consum de llibres en altres idiomes essent, em sembla, negligible.

Tot seguit caldrà fer certes comparacions amb altres països: en primer terme amb els altres països ibèrics, perquè allí hi ha el punt de partida del nostre moviment de singularització literària. Quina venda tenen els llibres dels escriptors castellans?

Tinc entès que autor de tanta anomena-

da com l'Unamuno no ven enllà de tres mil exemplars. Els tiratges de novel·listes prestigiosos no acostamen a ésser superiors a cinc mil. Que cadascú faci ara pel seu compte totes les deduccions a què es presten aquests fets. El resultat definitiu serà que, per aquesta banda, un cert optimisme no és pas del tot injustificat.

Una altra comparació que s'imposa és la relativa al nombre de llibres que es publiquen en altres països. Dir: "No es publiquen més de dos cents llibres catalans cada any", és dir poca cosa. Feia l'efecte que se'n publicaven el doble o el triple. Però, i si aquest miratge es produïa també en altres països? Recordem la sorpresa que va suscitar la publicació, per Joan Estelrich, a les planes de "La Veu de Catalunya", d'unes dades estadístiques tretes d'una revista anglesa. La sorpresa dura encara.

Tot això vol dir que si tenim el deure de persistir en la campanya empresa de per temps ençà, i àdhuc d'afermar-la i de donar-li les millors orientacions possibles, no hem de fer-ho amb el neguit i la nerviositat del qui se sent esgarriat i insegur en la seva via, sinó amb l'aplom i l'empenta del qui se sap en el bon camí. L'exemple d'altres pobles ens servirà de guia. Ara com ara, no sabríem posar-ne de millor que l'exemple d'aquest poble anglès, qui és, entre els pobles que coneixem, el qui més vivament ens ha donat la sensació de saber de llegir i escriure i de saber servir-se d'aquests coneixements.

FERRAN SOLDEVILA.

(De "La Publicitat".)

P a i s a t g e c a t a l à

AFORES DE BARCELONA. - Un bell aspecte de Les Planes, a vint minuts de la capital.

Fotog. «Ressorgiment», per Bruçera.

El cant de la sirena

L'aparició d'un periòdic quinzenal a Madrid — "La Gaceta Literaria" — amb una clara comprensió dels problemes que afecten les diverses nacionalitats de què està constituït l'Estat espanyol, ha donat peu a què es possessin de seguida de manifestar a Catalunya les falles i la fragilitat del sentiment nacionalista i de les conviccions separatistes que es vanta de professar mants escriptors.

En el número proppassat de RESSORGIMENT un company redactor es lamentava molt subtilment de l'actitud assumida pels periòdics barcelonins davant el somriure dels qui escriuen "La Gaceta Literaria" i dubtava de la sinceritat del periòdic emic.

Nosaltres, qui tenim el cor bon xic més dur que el company esmentat, volem dir amb la franquesa i claredat que ens caracteritza el que pensem de l'aparició d'aquell periòdic madrileny i de la cordialíssima rebuda que li han fet els escriptors catalans.

De primer havem de declarar que ens sembla un contrasentit gros la posició que adoptà la intel·lectualitat catalana davant Madrid, poc abans de la Dictadura, amb la que adopta ara. El sector polític-intel·lectual més nodrit (no pretenguem, en el cas de Catalunya, reparar el moviment polític de l'intel·lectual) havia decretat l'estat de guerra moral amb Espanya mentre Catalunya hi estés junyida. Aquest estat de guerra no sabem pas que hagi estat alçat per ningú; vol dir que persisteix. Per consegüent, què són aquests alegrois dels nostres escriptors davant les magarufes d'un periòdic que edita un senyor tan respectable com vulguen, però que si coneix algú, no té influència en el poble i evidentment és mal vist pels seus propis compatriotes? Per què, senyors, creure que en els moments que passem, un periòdic que fa la gara-gara als catalans obceix a un estat d'opinió espanyola, és tenir pa a l'ull o beure amb el broc gros.

I ben mirat, a què ve tant d'entusiasme? El fet que amb mires, probablement, a la conquesta del mereat català, un periòdic de Madrid concedeixi espai a un article redactat per un escriptor nostre en llengua vernàcula i parli de llibres i autors nostrats és cosa prou transcendental que hàgim de fer tocar les campanes en senyal de festa i ens hàgim d'oblidar àdhuc que estem en estat de guerra (encara que sigui guerra moral)?

Per ventura el paper que fa "La Gaceta Literaria" no està ben enquadrat dins la més estricta observància dels drets i deures de tot bon espanyol davant l'interès i la integritat de la pàtria?

Per ventura en els solts i comentaris d'autors i llibres, els redactors de "La Ga-

ceta" no ens claven entre cap i coll, per tal que no ho oblidéssim, allò de la *región* catalana i no ens fan recordar cada dos per tres que som *españoles* i *hijos* de la *madre* d'ells?

Ah!, que en fa fer de coses una ensabonada a un llibre o a una institució! Estem tan acostumats a què ens tractin a coses que quan ens allarguen la mà correm a llepar-la amb fidelitat canina.

Nosaltres potser som malpensats, però en aquests casos val més peear de reaccis que de cànchids. Ni de l'entrada del català a l'*Academia de la Lengua Española*, ni de les reencensions de lletres catalanes a "La Gaceta Literaria", Catalunya no heurà res de

profit. Ans el contrari. Creiem sincerament que aquestes efusions obceixen a un p'a ofensiu i no defensiu. Ja ho sentirem a dir.

I, clar i català: Ni àdhuc estant convençuts de la sinceritat dels homes qui de Madrid estant tracten d'afalagar-nos, encara que ho fossin reconeixent la nostra personalitat nacional, els moments d'ara no són pas propicis a una aproximació. Les seves paraules ens fan l'efecte d'una gràcia de caritat. I no ha d'ésser dels espanyols precisament que havem d'acceptar aquella gràcia, si en fóssim necessitats. Els que ens han destruït el patrimoni cultural, venin ara amb camàndules! Francament, germans de pàtria; la nostra dignitat de catalans ens veda aquest contacte, ara per ara.

H. NADAL I MALLOL.

Federació Americana de Catalans

Potser mai com en els moments que passem, s'havia posat tant de manifest la necessitat de conèixer-se i unir-se els catalans veritables que resideixen en terres americanes, per a la defensa de la terra nadiua i totes les seves característiques: idioma, cultura, arts, costums, comerç, indústries i tot allò que més o menys obertament és estrafet o mixtificat pels nostres contraris.

I si no és per la defensa d'aqueixes coses tan estimables, almenys per al respecte i estimació de nosaltres mateixos i de les nostres entitats s'imposa una federació, encara que només sigui espiritualment. Altra-ment aquesta federació és de tot punt necessària per tal que sigui una acció conjunta dels catalans d'Amèrica, i no esforços isolats, allò que respongui sempre que convingui als interessos de Catalunya. Convé que els individus de parla catalana o els que simpatitzen amb les nostres coses sàpiguen on dirigir-se quan els convingui informar-se o quan vulguin ajudar a la conquesta dels nostres drets i llibertats.

Convé que ens coneguem tots, sincerament i clarament, els catalans qui en terres americanes venim a cercar l'aire lliure i sà que se'ns nega a la nostra pròpia pàtria per mor de l'estúpida tirania que patim. Convé fer la relació entre nosaltres mateixos per tal de definir el català pur i separar-lo del fals, del negatiu, d'aquell qui renega amb fets del seu origen. Convé, en fi, no perdre esforços i sortir d'aquest teixir i desteixir d'ara, que ens porta sovint a caure en paranys i traïcions quan tractem de fer obra bona per l'enaltiment i lliberació de la nostra terra.

Podria estendre'm en consideracions per tal de justificar les nostres aspiracions de llibertat i acorralar els que ens diuen sectaris, apassionats i altres adjectius més o menys forts, però no és aquest el moment propici, car és d'urgència fer obra i deixar els gossos que bordin mentre passen els llui-

tadors, generosos i entusiastes, empesos per la forga de l'ideal.

L'imnegable és que ara, com sempre, es perfilen ací a les Amèriques, entre els catalans, dues tendències ben definides i, fins a cert punt, perfectament lògiques: L'una conservadora, atàvica, misonicista, tradicional i conformista que es distingeix per la seva apatia, paciència i inèrcia i és la que fomenten i ajuden tots els senyors Esteves més o menys autèntics; l'altra progressiva, generosa, entusiasta, dinàmica i noble, d'una noblesa d'humanitat i d'amor que no sempre és compresa, però que no deixa d'ésser apreciada en tota la seva vàlua pels cors sincers que ens observen i judiquen. És aquesta tendència vital i constructiva la que ens interessa conrear i purificar, enaltir i millorar precisament per ésser la que amb més perfecta lògica representa Catalunya, car en tots els ordres científics, polítics, socials, econòmics i morals és allò que viu i alena el que mereix atenció d'institucions i pobles.

Creu, per consegüent, que s'imposa la necessitat d'unir de la millor forma possible tots els sectors i agrupaments que responen a aquesta tendència vital, per tal d'aprofitar millor l'acció llur, i intensificar amb eficàcia la seva obra. Un organisme superior directiu que sense minva de l'autonomia pròpia de cada institució en els seus afers interns i llurs funcions pròpies i exclusives, orientés i endegués les coses que sense ésser exclusives de cap d'elles són d'interès general com és ara tot el que es refereix al nostre moviment d'emancipació nacional.

Concretant: És de tot punt necessari crear una Federació d'entitats, grups i organitzacions catalanes espargides arreu d'Amèrica. Llengo la idea amb el ben entès que la creu indispensable, mentre no s'hagi aconseguit la llibertat de Catalunya i els drets que li neguen sistemàticament.

Aquesta Federació és factible, tota vegada que són moltes les entitats, grups i periòdics que senten uns mateixos ideals i els mou un mateix daler i una mateixa amor per Catalunya, que veuen sovint retardat l'efecte de llurs esforços o limitats els seus mitjans i cooperacions per manca d'un Comitè que ordeni, orienti i administri les energies i l'acció de tots en forma homogènia i ràpida.

Hom hauria, és clar, de dictar unes bases per al bon règim de la Federació, sense l'acceptació de les quals, una vegada discutides i aprovades en Congrés especial, no es pogués ésser membre de la gran entitat,

bases senzilles i humanes que han d'inspirar-se en un gran amor i apreï per Catalunya lliure amb Estat propi i sobirà, per aconseguir la qual cosa haurien de bregar totes les entitats, grups i periòdics que en formessin part.

Molt podria dir al volt d'aquesta iniciativa i amplemment comentar aquest propòsit i la seva conveniència, però per ara deixem el gra en el sole i esperem la seva creixença, o la seva esterilitat si el terreny no li és prou propici o es veu mancat de l'adob que el faci fèrtil i bo.

ALBAN ROSELL.

U n a l l a r

Ja en el camarot del tren, que per la línia del Pacífic havia de dur-me a Sant Lluís i còmodament recolzat en el respaldar de l'ample seient, vaig rellegir l'afectuosa lletra de l'amie, del qual n'estava allunyat feia un reguitzell d'anys i que ara, per fi, ens podríem cobrar aquest llarg parèntesi amical amb una forta abraçada.

En la lletra em deia, entre altres coses, que la seva muller era eriolla; que li havia donat dos fills que eren l'encant de la seva llar; que els seus béns materials havien millorat força, gràcies a la cotització en puja dels marbres i a la bondat i qualitat dels que ell extreïa de la seva pedrera. I, per últim, afegia: — Vina aviat. Recordo que t'agradaven amb deliri les faves ofegades. Ara n'és temps. Vina que les menjaràs a casa i beuràs el vi amb porró.

Català, catalaníssim de cap a peus i... té com que l'amor és tan entremaliat, per tot arreu entra i res tem, l'amie Reig, el catalaníssim amie, ha format la seva llar, amb una eriollota de llei. Vet ací un idíl·li catalo-argentí.

El tren engolia llegües i més llegües, de la immensa planura argentina. Des de la finestreta albirava l'escampament de bestiar, pasturant en l'herbei. De tant en tant, trencava la monotonia del paisatge qualche clap de pollaneres i eucaliptus, que com una taca fosea es retallava en el fons de l'horitzó llunyà.

De cop, el tren, al vorejar una llacuna, feu aixecar en vol esparverat a una nuvolada d'ànecs i flamencs.

Es féu nit, i quan de retorn del restaurant em recol·lia en el camarot, vaig dir-me joiosament ansiós: — Demà, si a Déu plau, em despertaré en la província de Sant Lluís.

Sant Lluís!... És una estació com la de Caldes de Malavella, un xic més gran. La població és antiquíssima i polsosa. Clima eixut. Serrals immensos i vegetació esquistada.

Una serra pelada com el llom d'un elefant, serveix d'esquena a la població, protegint-la dels vents. Cap al nord, serres més alteroses, s'ajunten a les de la carena cordobesa.

En l'estació vaig mostrar la tarja de l'amie a un empleat de la mateixa, qui em fixà clarament les llegües que em tocava de fer a llom de mula, per a arribar a destí. No m'espantà pas, però sí que em vaig penedir, que per a donar una sorpresa a l'amie, m'hagués callat l'arribada. M'estava bé. Era al ball i no em tocava altre remei que ballar.

Tot seguit vaig trobar un "paisanito" simpàtic, qui em llogà la mula i féu de guia. Eren les onze del matí i no calia dormir-nos si volíem arribar ans de llustre.

I emprenguérem el camí, cap aquelles serralades del nord, que el sol, de tant torrar-les, les ha cuit en un to de rajola, esmorruït.

Com si el cor li dignés, ja l'amie, d'un bon tros lluny ens espiava. Així ens ho deia d'arribada, quan sense donar-me temps de saltar de la mula, em vaig trobar lligat en els seus braços.

—Benvingut, amie meu! Quina alegria que ens dones; fes-te càrrec que ets a casa teva.

Aquesta escena passava a pocs passos de la caseta de l'amie, la qual apareixia somrient a dalt d'un turonet, tota emblanquinada.

—Vina, vina que et presentaré la dona i els fillets que en sentiran joia.

I en girar-se tot alegroï, vegé els seus fills que baixaven per un corriol i em digué: — Mira'ls, mira'ls, allà vénen.

I saltironant com ocellets en la prada, vingueren a penjar-se en les cames de llur pare, dos noiets grassons, de galtes molsudes, quals ullassos, plens d'admiració, em miraven embadalits.

—Els meus fillets — em digué l'amie,

apropant-los. I amb totes les meves ganes, els vaig fer un petó a cada galta.

A una indicació del seu pare, els noiets em saludaren amb un "com està, senyor?" tan perfectament pronunciat, que no cal dir el meu astorament en oir de dos argentinites expressar-se correctament en llengua catalana. Emocionat, vaig dir a l'amie: — Et felicito de tot cor.

—D'això t'estranyes? — respongué, en el moment que una dona moreneta i simpàtica, ens sobtà el diàleg.

—Vet ací la meva esposa. L'amie Rabell, de qui tant t'he parlat. — És veritat, molt me n'has parlat. — I allargant-me la mà, em digué: — Moltíssim gust de conèixer-lo. Disposi de nosaltres.

Al retribuir-li la salutació i observar l'amie Reig, que jo no sortia de l'astorament, trencà el glaç de la meva indecisió i tot satisfet, puntualitzà: — Criolla, criolla ben castissa. Ella et dirà el per què i el com d'expressar-se en català.

I tot fent via vers la caseta, l'esposa em contà que fou tan gran el desig de saber el català, que no li costà gens ni mica d'aprendre'l i adoptar-lo en la llengua familiar.

Vaig passar-li quinze dies a cos de rei, fruit d'aquell íntim encant familiar, solament comparable al dolç recolliment que respiren les masies catalanes.

Els vaig deixar amb recança. Verament el paradís no és sols en el cel. Hi ha qui, com En Reig, el construeix i viu en la terra.

I ell, que ha fet el miracle de formar amb elements argentins, en el mateix cor de l'Argentina, un níuet català, completa la seva obra catalaníssima, batejant la pedrera de marbre amb el nom d'una de les obres de l'immortal Mossèn Cinto.

Al bell cim d'un enorme esvoranc, obert en el pit de la serra, hom llegeix: "Canigó".

M. BANDRANAS-PALÀ.

Flors d'hivern

No solament té flors la primavera; jo a l'hivern també en trobo arreu del món; les veig per llogarets, per la muntanya, dintre la vila, a la ciutat, pertot. Pertot les veig i prompte me coneixen perquè saben que enyoro una cançó; la mateixa cançó que elles toixien quan eren flors de maig, llur temps de goig. Pertot les veig humils, soles i tristes evocant melangiosos greus records; records tristos d'un temps ple de gaubanga, germinat d'infortuní i desconsorts. I passen vora meu i m'acaronen; el meu cant s'agermana amb son dolor, i una bella florida prompte eselata, i en mig de l'hivern trist canten les flors.

JOAN B. ALEMANY I BORRÀS.

(Del llibre inèdit *Hores fugitives*.)

C o m e n t a r i s

CENTENARI DE BEETHOVEN

Catalunya ha tramès a Àustria i a Alemanya una ambaixada a propòsit per a assistir als actes commemoratius celebrats a Viena i a Bonn amb motiu d'haver-se escaigut enguany el centenari de la mort de Beethoven.

Els mestres Pujol i Lamotte de Grignon i l'erudit musicòleg Mossèn Higiní Anglès han dut la veu de Catalunya, en el cor universal d'homenatge i reverència.

Gairebé tot el món s'ha adherit als actes celebrats en memòria del genial compositor.

Els representants catalans en arribar a Catalunya, de retorn, diu el telègraf que han ponderat amb frases entusiastes la grandiositat de l'homenatge realitzat i han fet remarcar que de les terres que integren l'Estat espanyol no hi ha hagut altra representació en els diversos actes celebrats, que la de Catalunya.

Que en fa de temps que ho sabem que el rellotge d'Espanya no va a l'hora!

El tercer centenari de la naixença de Molière va servir, també, per a posar en descobert la despreocupació dels espanyols envers els problemes de l'esperit que comunen sovint els pobles civilitzats. Catalunya solament reté, també, homenatge a l'autor de *L'avar* en aquella avinentesa.

ENCARA BELLUGUEN!

“Els moros han atacat les avançades franceses i les espanyoles. De Beni Zermal han corregut cap a la zona espanyola batenent a Tagsut la columna comandada pel capità Ostáriz, la qual s'ha vist obligada a replegar-se. El capità Ostáriz i tres oficials han sucumbit en la lluita que ha estat forta i durant la qual els espanyols han donat proves d'heroisme i de bravura. Sembla que aquestes forces van caure en una emboscada. Quatre cents supervivents es mantenen en condicions precàries.

“Les columnes dels coronels Molà i Bautista han corregut cap al lloc de l'acció per tal de castigar severament els rebels.

“S'han tramès al camp de batalla combóis i altres mitjans per tal de retirar les baixes.

“El general Sanjurjo ha ordenat la concentració de les forces amb el fi de preparar l'ofensiva. Ha conferenciat al respecte amb el coronel Giendre, cap de l'Estat Major francès. El càstig que s'infligirà als rebels serà en extrem exemplar.

“Les operacions actuals estaven projectades des de fa temps. El cop, per tant, no ha sorprès a ningú. Els rifeus no han fet més que avançar-se d'uns quants dies.

“Dos aviadors espanyols que bombardejaven la càbila de Beni Aros, foren objecte d'un atac que els obligà a aterrar. Aparell

i pilots caigueren en poder dels rebels.

“Al nord-oest de Tetuan les tropes espanyoles es concentren per tal de realitzar noves operacions contra els rebels. Estan dotades de carros d'assalt de nou model.

“La moral de les tropes és excel·lent.

“De Larache diuen que les càbiles rebels han atacat el campament espanyol de Ankarine. Les noves són greus. Han estat morts quaranta soldats espanyols. Un oficial ha estat fet presoner.

“Una nota del Ministeri de Guerra diu que les baixes sofertes en els darrers combats no són tan grans com es creia de bon principi. En canvi les dels rebels són molt elevades.

“Primo de Rivera ha dit als periodistes que tenia les millors notícies d'Àfrica. No hi ha hagut més contratemps que el conegut — ha afegit — i les nostres forces estan en condicions de poder evitar que la cosa creixi i s'estengui.”

Més que les nostres paraules, que podrien semblar interessades, havem cregut que la transcripció d'alguns telegrams provinents de Madrid i inserits en els diaris argentins d'aquesta primera quinzena d'abril, donarien clara idea de la magnitud dels esdeveniments del Marroc.

Pel que es veu, encara queden homes en el Rif després d'Abd-el-Krim.

TÀNGER

Un telegrama provinent de París informa que les autoritats espanyoles de Melilla han descobert un fort contraban d'armes i mu-

nicions destinades als rifeus. La descoberta ha coincidit amb l'alçament de les càbiles contra Espanya i França.

Tothom sap que el contraban d'armes a Melilla és un bonic negoci pels militars espanyols. Ells són qui les faciliten als moros.

Si les responsabilitats s'haguessin fet efectives, aleshores que hom instruí expedient, alguns generals *con mando en plaza* haurien estat condemnats per contrabandistes. Algú ja ho digué en el Congrés.

Però el d'ara de contraban no és fet per cap pobre general. És el propi cap del govern espanyol qui el realitza: En Primo de Rivera, qui davant el fracàs de les negociacions de París per l'obtenció de Tànger, apel·la a un recurs, hàbil si es vol, però que malgrat tot no ha de reportar-li major benefici.

És sabut que la pedra de toc de la demanda espanyola és la qüestió del contraban d'armes. Espanya diu que mentre no se li concedeixi Tànger el contraban no podrà ésser reprimit i, per consegüent, la sotmissió absoluta dels marroquins mai no serà un fet.

Fresea encara la negativa terminant dels francesos a les pretensions d'En Primo, aquest simula una nova descoberta de contraban i la fa coincidir amb l'alçament de les càbiles per tal de tocar el cor dels francesos i obtenir-ne concessions.

Els francesos, però, tot el més que estan disposats a escoltar d'Espanya, és la súplica d'uns determinats drets que no afectin, però, els interessos de les demés potències. Al lema de “Tànger espanyol”, ells oposen: “Tànger internacional”, a ultrança.

II.

Bells indrets de Catalunya

Ruïnes de Sant Pere Màrtir, prop de Barcelona.

Fotog. «Ressorgiment», per Bruguera.

Secció folk-lòrica

Un homenatge i un llibre

Hi ha hagut a Catalunya en aquests temps una florida d'homenatges que ha donat goig. Hom ha homenatjat a homes d'art i de ciència. Ha estat un acatament col·lectiu a la Intel·ligència: ha estat un gest efusiu de comprensió i de compenetrabilitat entre els diferents estaments espirituals que diu molt a favor d'una comunitat. El poble català s'ha honorat honorant els seus homes de vàlua.

Els lectors de *RESSORGIMENT* ja se'n deuen haver anat enterant per la premsa catalana. Creiem, no obstant, que serà prou escaient que en aquesta secció parlem d'un d'aquests, que ha estat dedicat a un folklorista. Al mestre R. Serra i Pagès.

El 30 de desembre, a l'Hotel Orient, una colla de deixebles varen oferir-li un sopar. Per què? Elles mateixes us ho diran en les paraules que varen dirigir-se-li:

«Heu fet tant per nosaltres, per la dona catalana! Vós la creïeu superior a la d'altres terres en virtuts innates, però inferior en cultura i en la distinció d'ella derivativa. I en aquella *Escola d'Institutrius*, de benemèrita memòria, va començar el vostre apostolat: apostolat que, malgrat el tancament de l'Escola, ha continuat fins avui: car mai heu deixat de mà l'alumna intel·ligent que, fora ja de les vostres classes, hagi volgut ampliar sos coneixements.

«La vostra tasca d'educador, ha estat, així, tan completa!

«Aplegades avui en aquest moment íntim d'afinitat i cordialisme, desplegada al nostre record tota l'estela de la vostra vida magisterial, volem dir — i ho diem ben alt per a que la nostra veu arribi a tots els homes — que el vostre intens i constant esforç individual dels darrers trenta anys despertant consciències femenines, iniciant-les, rubrint-les, estimuland-les i lo que és més, sostenint-les post-escolarment, és un fer exemplar, d'altíssima transcendència i sense parió en el seu temps, que cal que consti en la història del renaixement cultural de Catalunya.»

Les deixebles que li oferien l'homenatge eren una seixantena (encara que moltes no hi varen poder assistir a causa de la grip, que aquells dies estava molt estesa). I amb elles s'hi varen aplegar una colla d'amics i admiradors del Mestre, entre ells l'Apeles Mestres, En Rubió i Lluch, l'antropòleg Aranzadi, el catedràtic Carreres i Artau, i el bibliòfil Miquel i Planes.

L'important de l'acte, era no sols l'aplegament d'homenatjat i homenatjants, en aquella hora d'efusió en què hom posava de manifest l'agraïment d'aquestes vers el Mestre, sinó en el lliurament que se li féu

d'un llibre que elles mateixes han format, col·leccionant articles d'ell apareguts en revistes. Ha estat un homenatge original i d'alta valor psicològica.

El llibre, que porta per títol *Alguns escrits del professor Rosend Serra i Pagès publicats a honor del Mestre per les seves deixebles*, és esplèndid. De gran format, i amb ses 245 pàgines, excel·lent paper, impressió elegant i impecable, resulta bell i digne.

L'exemplar destinat a En Serra i Pagès porta una preciosa coberta de cuir repujat, obra de la deixeblo (avui notable professora) N'Adelaida Ferré. L'edició ofrenada consta, a més, de 25 exemplars en paper de fil i 500 en paper Torres.

Obre el llibre una *Ofrena* escrita en nom de totes les deixebles per Sara Llorens de Serra. Segueix una extensa *Nota biogràfica*, i vénen després els interessants articles del gran folklorista en nombre de setze, classificats, en folk-lòrics, geogràfics i literaris, que són les tres especialitats en què ha destacat la personalitat d'En Serra i Pagès.

Al llevant de taula féu un sentit discurs, oferint l'homenatge, Na Maria Baldó: llegí les adhesions (entre elles la de la nostra Graceta Bassa) Na Maria Oller (filla del gran novel·lista). Contestà el Mestre, content de l'afecte que se li demostrava: i parlaren, després, en termes d'amistat i consideració, En Miquel i Planes, En Rubió i Lluch, i altres.

Per tal que hom vegi com aquest folklorista s'ha guanyat l'afecte i agraïment de ses deixebles, reproduïrem aquí uns retalls de la

NOTA BIOGRÀFICA

(escrita per Sara Llorens de Serra):

«Al ple de la virilitat, quan la intel·ligència d'En Serra i Pagès, suficientment nodrida, rica d'intuïció i potent d'energia generadora, estava al ho de produir, va inclinar-se amb especial predilecció cap a l'estudi del Folk-lore.

El ciutadà culte i refinat s'ajupia a collir la planta rural i aparentment humil, del saber popular; l'home d'esperit modern es llurava a la ciència folk-lòrica, la que entranya la tradició vivent que ha perpetuat l'esperit de la raga a través dels segles; la que estudia els elements tradicionals dels pobles per a explicar-se'n la transformació i supervivències a través de les civilitzacions i deduir-ne les característiques d'ordre moral.

I s'hi va lluitar amb tot l'amor i amb tota la potencialitat de sa privilegiada intel·ligència. Recollia, analitzava, classifica-

va, comparava; i la seva ment clarivident, no sols descobria, no sols pressentia, sinó que inventava. Perquè ell va començar les seves investigacions de *laboratori* (gairebé simultàniament amb les de recoll oral) sense conèixer molts dels importants treballs de conclusions realitzats el darrer quart del passat segle pels folkloristes europeus.

Si prodigiosa ha estat la seva activitat i admirable la seva fe com a geògraf i com a folklorista, molt més ho ha resultat com a mestre.

Mestre! Veus aquí el perquè de tots els seus esforços, la fi de les seves activitats, el motiu del seu viure.

Transmetre coneixements. Transmetre la pròpia intel·ligència. Transmetre l'essència de lo millor de sa vida.

Ell ha donat l'ensenyança com el sol dona la claror: naturalment, obeint la llei de sa pròpia naturalesa. I al donar-la, no sols s'ha donat ell en esperit, sinó que s'ha prodigat. Res hi ha escatimat en tractant-se d'oferir els béns culturals propis als seus deixebles.

La necessitat innata de donar-los, l'ha impulsat. Ocupat deu hores diàries en l'escriptori de cases comercials, quan un altre home, en sortir, cerca l'esplai i el repòs, ell dirigeix les passes cap a l'aula on explicarà sense regateigs i amb fervor d'apòstol tot el que sap tant lo que va aprendre als vint anys com lo que ha après la darrera nit, robant hores al descans, en el llibre suau publicat; tant el que ha après dels grans mestres com el que aprén de ses personals investigacions. I en havent sopat torna a donar lligó a altra agrupament de deixebles. I més tard prepara les lligons de l'endemà (car ell mai repeteix; contínuament estudia; cada any renova els programes). I l'endemà... es lleva una hora abans del que li caldria, per anar a donar, abans d'entrar a l'escriptori, una altra lligó! La qual, moltes vegades, és (bé val la pena de dir-ho) sense cap remuneració material.

L'actuació de mestre és, en ell, el corament de la pròpia meritoria vida!"

S.

Als presidis i ergàstuls espanyols, a França i a Bèlgica hi ha catalans perseguits per la tirania espanyola, la situació dels quals i de llurs famílies és sumament enquniova.

L'Associació Catalana de Beneficència cura del seu benestar en tot allò que li és possible.

Catalans, separatistes! Feu-vos-en socis i ajudeu l'Associació Catalana de Beneficència, vetlladora de la sort del nostros germans empresonats i perseguits.

N o t a d ' A r t

RETRAT DE NOIA, carbó original de Ramon Subirats.

F r a g m e n t s d e c a r t a

Ha esta molt sensible el fracàs de l'expedició d'En Macià; sensible, però no d'estranyar. Recordem les vicissituds de les lluites de tots els països per llur independència i sempre hi trobarem casos semblants. Hauria estat molta sort que la primera ja hagués sortit bé. De totes maneres no s'ha pas perdut el temps ni són malaguanyats els cabals esmerçats, i encara que En Macià no fes res més, mai no li agraïrem prou el bé que ha proporcionat a Catalunya. El valor de la propaganda feta per la premsa de totes les nacions, ha estat immens; un dels mals que patia la nostra nacional causa, era el desconeixement en què era tinguda a l'estranger. Avui ja podem dir que no la desconeix ningú que llegeixi un diari tan sols.

Després del desencant del fracàs, ensien que hem viscut moments de fonda emoció i de gran alegria en veure la simpatia que arreu s'ha exterioritzat a favor de la nostra causa. Hem vist amb motiu del famós procés, les simpaties que tenim a França, prescèndint del sector oficial. Hem llegit les ressenyes de la gran premsa parisenca, dels diaris que com "Le Journal", "Le Petit Parisien", etcètera, no tenen cap afinitat amb nosaltres i ens n'havem sentit aconhortats. Hem tingut ocasió de parlar amb una dama que va assistir al procés i que ens ha portat notícies directes del cabdill. El triomf moral ha estat gros! Centenars d'advocats, els millors de França, assistiren al procés; milers de persones esperaven a la porta per no haver trobat cabuda en el local, entusiasme, aclamacions!

Us pode dir que En Macià mai no ha es-

tat més optimista que ara i que tant ell com els seus col·laboradors segueixen la tasca començada amb més braó i més empenya que mai. Ara el que cal, és ajudar-los. Vosaltres, els catalans de fora, haveu d'intensificar la vostra propaganda per tal que no els manquin diners, que són el nervi de la guerra.

Aquí també fem el que podem, malgrat que s'ha de fer tot en el més absolut misteri i dient-ho a cau d'orella per tal que els enemics no n'heguin esment. Quina satisfacció el veure que som tants! I, sobretot, quin amor, quina adoració no devem sentir per les dones catalanes! Si les dones no fossin sempre adorables per ésser dones, ho serien ara, les nostres, per llur abnegació. Elles poden fer coses que per a un home fora un gran risc i, amb quina satisfacció ho fan! Abir mateix, una distingida pintora catalana, tan gentil com patriota, em deia espurnejant-li els ulls: "—Si En Macià tornés a fracassar, crec que em moriria!" — Què no havem de fer per què no fracassi!... Coneixeu els fets d'una artista patriota catalana (no vull dir el nom, pel que ja suposareu) que va i ve de París a Barcelona incansablement, exposant-ho tot, àdhuc la pròpia honra? És admirable i compenedor... És pot perdre una causa quan es té la dona al costat?

Hauria volgut parlar-vos d'un altre acte important, l'homenatge al poeta i dramaturg Ignasi Iglésies, que ha estat l'acte més fonament catalanista, més vibrant, que s'ha celebrat de fa molt temps. Malgrat la presència del Delegat, es va dir molt i el que no es va poder dir tothom ho va entendre. Encara que veladament, ja us n'hauréu assabentat per la premsa. Ara no tinc més temps disponible.

Sobretot procureu interessar a tots els catalans per la causa de Catalunya; n'hi ha molts que són indiferents, no per mala voluntat, sinó per inconsciència. La propaganda és la base de totes les empreses i cal que els convençuts fem obra constant d'apostolat. De catalans n'hi ha per tot el món. Cal interessar per la nostra causa, fins els nuclis més petits, fins les individualitats perdudes en el desert de les pampes; cal que no puguin dir que si no es recorden de Catalunya és perquè Catalunya no es recorda d'ells.

Barcelona, febrer, 1927.

La creixença de la Protectora coincideix amb el desvellament de la consciència nacional de Catalunya. De 4.000 associats amb què comptava el mes de gener de 1922, ha arribat a 11.000, que es és el número d'inscrits amb què la trobà l'adveniment de la Dictadura.

A q u e s t s m u t u a l i s t e s !

Suara, els socis del Montepio Montserrat s'han reunit en assemblea reglamentària per tal de tractar i donar solució a tots aquells afers que de prop o de lluny tenen quelcom a veure amb la vida de l'esmentada associació de socorsos mutus. És una reunió anual que imposen els seus estatuts.

Més d'una vegada aquestes pàgines s'han fet ressò de lluites i de problemes que s'han suscitat dins la degana institució mutualista i hom recordarà que a rel d'una d'aquestes lluites un company nostre va veure's embolicat en un procés que va servir per posar en ridícol un president del Montepio i en situació d'apremi, per les despeses del mateix, als quatre incautes que s'hi deixaren entabanar amb el rol d'acusadors.

La reunió d'enguany ens ha proporcionat tema xiroi per fer somriure a més de quatre en constatar, per les dades que donarem, que les coses d'aquella casa sembla que van com la mona, que deia aquell.

UNA TRADUCCIÓ FANTASMA

En una de les últimes assemblees del Montepio un soci, davant l'anomalia i l'erogació contra els interessos de l'entitat, que significava el fet d'haver de pagar cinquanta pessos per traduir al català la Memòria (sí senyors: traduir al català, no al castellà, com fóra de lògica) s'ofereí volunters per tal de fer-ho gratuïtament. La Junta Directiva, vetllant pels esmentats interessos, acordà apropar l'avinentesa i va decidir sol·licitar l'ajut d'aquell soci, el qual mantingué la paraula. Passà el temps i la Memòria no arribava a les mans del generós traductor. Un bon dia el president, sabedor del possible retard, inquirí de l'empleat de secretaria la causa d'aquella negligència. L'empleat manifestà que la Memòria ja era traduïda.

El bo del cas és que enguany la Memòria ha estat traduïda sense la intervenció del soci que s'hi oferí, malgrat l'acord de Comissió, i sense que a l'entitat li costi un cèntim.

UN CÀRREC CARREGÓS

Mereix també esmentar-se una curiosa observació que va fer un soci a l'Assemblea, amb referència a l'estat de comptes.

Sembla que en concepte de subsidis als malalts el Montepio despèn mil cent pessos anuals, poc més o menys. Doncs bé, l'empleat qui exerceix el càrrec de visitador, percep dos mil quatre cents pessos anuals per la seva comesa. De la qual cosa es despèn que per tal de vigilar-ne 1.100 el Montepio n'ha de despendre altres 2.400 de l'ala.

Aquest evident exemple de previsió no necessita comentaris.

DARRERA FACÈCIA

Heus ací que mitjançant una reunió de prohoms hàbilment convocada per un ex-president de trista memòria, per tal de solucionar petites diferències, hom convingué de presentar una candidatura de coalició.

La candidatura s'imprimí però després foren tixats alguns noms i reemplaçats per altres addictes a l'esmentat ex-president. Aquesta facècia no reeixí. Al contrari: segons ens diuen, va tenir la virtut de sublevar els mateixos partidaris de l'home qui tenia damunt d'ells fort ascendent. La bona els caigué dels ulls i varen triomfar els noms que havien estat esborrats, precisament.

El triomf inesperat dels nous consellers ha entristit, és clar, l'ex-president de mares i ha estès el pànic damunt dels empleats, els quals feren l'humanament possible per tal de servir al seu amo i senyor, avui en vergonyosa derrota.

X. A. U.

De Montevideo estant

~ C o s e s q u e p a s s e n ~

Heu's aquí que entre el numerós nucli de catalans residenciat a Montevideo va sorgir la idea de crear una entitat catalana, car la que en duia el nom era i és, segons declaracions oficials recents, espanyola... I es reuniren uns quants, feren circular unes fulles coratjoses, es determinaren propòsits catalanescos, amb més o menys sinceritat els uns, amb més o menys lleials propòsits, d'altres, i heu's aquí que va sorgir una entitat catalana, amb les consegüents dificultats i entrabanes... però sorgí.

Aquesta entitat va desvetllar molts adormits que ja s'havien oblidat de llur parla, que gairebé ignoraven la llur procedència,

o que no passaven mals-de-cap per recordar-la, — encara que de vegades, per vanitat o conveniència, invocaven el seu nom de catalans.

L'entitat, a despit de tot, creixia, encara que calia salvar molts obstacles que gent interessada li posava al pas. L'ambient, però, s'anava fent. I Montevideo, que durant anys i anys no havia vist cap manifestació de catalanitat organitzada pels residents catalans, a la fi pogué veure quelcom gràcies a l'entitat esmentada, i si no s'ha fet més no ha estat per negligència, ans bé perquè elements més o menys lleials feien obstrucció, però és d'esperar que hom

no tardarà a realitzar grans coses, mitjançant, és clar!, certes mesures de selecció o d'higiene, car és preferible ésser pocs i ben avinguts que no molts i dubtosos.

Havem d'esperar dels bons elements que hi ha a l'entitat que no permetran el predominí d'aquells qui sense ideals i sense consciència de les coses catalanes, encara que tinguin diner, voldrien erigir-se en amos i senyors, car allò que es necessita són elements entusiastes, voluntariosos, de cor gran i de cervell despert. Únicament així hom podrà realitzar la tasca que durant tants anys ha estat abandonada per manca de nuclis o entitats que la propiciessin.

És cosa particular, no obstant, que una volta creada la nova entitat, s'hagin pogut realitzar moltes coses abans impossibles, i això gràcies a l'ambient català desvetllat pel Casal Català de Montevideo, que és l'entitat a la qual abans ens hem referit.

I la cosa més particular és que, creada l'entitat, crescuda per si sola i a despit dels seus enemics coneguts, hi hagi encara qui, il·lús, tracti d'acoblar-la a una altra que no té res de pariona amb el Casal, que n'és completament antagònica, com s'ha evidenciat anys i anys i com ha ratificat suara ella mateixa.

Veritat que hi ha coses curioses?

Doncs hi són entre nosaltres, manoi! Veieu si no ho és el fet que hi hagi qui es prengui seriosament una cosa tan difícil com és ara infondre saba nova a un cos mort, cosa tan difícil de realitzar com l'avinentesa de l'aigua i Poli, tan desbaratat, en à, com voler ajuntar els dos pols terraquís.

Però els catalans som fossuts i per mitjà d'uns arguments estrofolaris, que de lluny poden semblar correctes, se'ns vol convèncer de la necessitat d'arribar a un disbarat semblant.

I per tal d'obtenir aquella finalitat hom no repara en mitjans i si convé àdhuc l'insult en lletra impresa hom empra, cosa molt còmoda, especialment quan no es dona llibertat per a respondre des del mateix lloc on es formulen els càrrecs.

I és així com el pes de totes les culpes cau damunt dels catalans autèntics, dels separatistes, o fillats de tals, els quals són comparats, amb minva de mèrits encara, amb els espanyolistes o renegats. Per aquest objecte i per tal d'impressionar els qui no estan prou interioritzats de les nostres coses hom empra arguments sentimentals, que sorprenen per la seva aparent lògica, però que fan riure per la seva infantilitat.

Hom adrega un seguit de preguntes als pressumptes culpables, les quals podrien ésser respostes amb tota senzillesa i de ratop encara podrien fer-ne altres tantes nostres, acompanyades de comentaris saborosos, cosa que no intentarem perquè fóra

prendre'ns massa seriosament allò que té un aire d'infantilitat que entendreix.

Ens coneretarem només a preguntar a qui pugui i vulgui respondre'ns:

Les escasses manifestacions de catalanitat, de quins elements han sortit? Les protestes contra tiranies i injustícies. El cas de "L'emigrant". La distribució de publicacions catalanes. Les contribucions per als presos i llurs famílies, etc., qui les ha propiciades i treballades? L'orientació ve-

rament catalana (no catalanista ni separatista) del Casal, quins la patrocinen i la volen, i quins l'han combatuda i obstaculitzada? Qui són els que posen entrabanes i traves al progrés del Casal Català?

Tafol quantes ne diriem de coses si no ens escapés el riure davant la infantilitat d'alguns i la pobresa de certs arguments!

Ja, ja en parlarem de si es fa o no feina catalana a Montevideo, ja.

A. R.

Una vergonya

Es cosa inconcebible que hi hagi entitats catalanes a Amèrica que adoptin actituds espanyolistes en els moments actuals.

Ara que la nostra pàtria és atropellada en tots els ordres, socials, culturals, administratius; avui que hi ha centenars de germans nostres empresonats per la tirania espanyola acusats de defensar les nostres llibertats i les institucions de la terra, és dolorós haver de presenciar en aquests països lliures l'espectacle d'entitats que es diuen catalanes i que no tenen escrúpols a ostentar la bandera espanyola en el seu estatge, la bandera de l'opressió que ens punxeix i esclavitza.

El "Centre Català", de Montevideo, és una entitat d'aquestes. En la vetllada social que realitzà el dia 2 del corrent va cometre l'error de posar la bandera espanyola al costat de la nostra: la catalana. El símbol d'opressió i de tirania al costat de la nostra ensenya gloriosa que irradia llibertat i democràcia!

I els germans catalans del "Centre Català" no veuen que això significa besar la

mà al botxí, a aquell mateix botxí que aplica els turments als nostres germans empresonats, destrueix les institucions de cultura, registra les llars dels nostres familiars, humilia, deté, exilia i comet tota mena de malvestats contra Catalunya?

O, potser pensen que, per tal com els atropells esmentats no arriben aquí, no tenim dret a queixar-nos-en? No creiem que ningú sigui tan insensible per pensar semblant cosa. No, això no és possible. Fóra perdre tota noció de dignitat catalana.

Si hom no té valor — que poc se'n necessita! — per a posar, sola, la bandera catalana, el bon criteri aconsella de no posar-ne cap. Així obren les entitats que tenen consciència del nom català que porten.

El "Centre Català" de Montevideo és bon xie massa despreocupat de les coses que passen a la pàtria. Altrament no es comprèn l'actitud del seu Consell Directiu.

Aquests fets vergonyosos no han de repetir-se, car del contrari s'imposarà el canvi de nom de l'entitat.

R. P. T.

No t'icies

HOMENATGE A BEETHOVEN

Gràcies al Casal Català la nostra col·lectivitat s'ha adherit a l'homenatge que arreu del món reten al geni de Beethoven les seleccions intel·lectuals.

Tingué cura de l'acte realitzat el dimecres dia 6 del corrent, l'Orfeó Català, els dirigents del qual poden estar ben satisfets de l'èxit aconseguit, tant si es mira sota l'aspecte artístic com per la concurrència de públic, numerós i selecte.

El programa va desenrotllar-se així:

Mestre Sunyer, director de l'Orfeó, va llegir unes notes biogràfiques del formidable compositor alemany, amb les quals va donar una impressió força exacta de la personalitat de l'immortal mestre.

Joan Castellví i Lita Spena executaren la *Sonata op. 69*, per a violoncel i piano, que els sortí bastant bé.

La senyora Ramoneda de Ruiz va cantar:

"A l'amada llunyana" (primer cant), "L'absent", "Cançó de maig" i "Adelaida", en l'execució de les quals va posar tota la seva sensibilitat i va aconseguir recórrer-ne notablement.

Lita Spena, la jove i excel·lent pianista, va tocar la *Sonata, op. 18*, d'una faïso admirable.

Clogué l'audició Beethoven el Quartet "La Peña" que integren els senyors Caro (violí), Romani (viola), Cattelaní (violí) i Castellví (violoncel), amb l'execució del *Quartet, op. 18 n.º 4*, el qual fou expressat amb molta correcció.

TEATRE CATALÀ

El dissabte dia 9 propassat va efectuar-se en el Casal Català una vetllada teatral a càrrec de la Secció d'Art Escènica de l'esmentada entitat.

Els notables aficionats que la constituei-

xen van posar a escena la comèdia en tres actes de Victorià Vives "Les humils violetes", obra que obtingué un premi en el concurs de l'Escola Catalana d'Art Dramàtic, de Barcelona, l'any 1919.

La representació va aconseguir interès fortament el públic que omplia la sala, el qual va aplaudir amb entusiasme l'obra i els seus interpretadors, que foren la senyora d'Esbert, senyoretas Esenté, Ginestà i Arinyó, i els senyors Agustí, Casades, Aragonès, Oro i Tomàs.

L'ORFEÓ CATALÀ DE TUCUMAN

Aquesta institució del Casal Català de Tucuman ha organitzat per al dia de Pasqua un concert destinat als reclusos en la presó d'aquella ciutat.

Es una iniciativa molt noble i humanitària que sens dubte serà ben rebuda pel poble i autoritats tucumanes i donarà prestigi a l'Orfeó Català i al seu digníssim mestre Ricard Artigas.

Les obres que excentarà l'Orfeó seran les que constitueixen el seu actual repertori: catalanes i de caràcter argentí o sud-americà, exclusivament.

El mateix conjunt orfeònic prepara un altre concert a benefici de les víctimes de Jujuy.

AQUELL CANT DE LA SENYERA

Amb referència a aquell Cant de la Senyera apòcrif, del qual parlarem en la nostra edició propassada, hem rebut una lletra de la Direcció de "Renaixença", pregant-nos de dir que la poesia que ells donaren com a bona la transcriviren del Bloc Manelie, editat per la casa Bonavia de Barcelona.

Ara el que caldria saber fóra d'on la tragué la casa editora esmentada, per tal d'anar descabdellant la troca i arribar a allò que desitjaríem, ço és: l'origen de la profanació.

Mentrestant nosaltres ens atenem a la hipòtesi apuntada i clarament exposada en el número anterior.

"CANIGÓ", REVISTA CATALANA A XILÈ

Amb el títol de "Canigó" els separatistes catalans de Xile ja tenen òrgan propi.

El segon número que hem fullejat i que correspon al mes de febrer dona una bona impressió patriòtica. Tot el text treueix d'ansies alliberadores i està orientat en el més radical nacionalisme. Les mitges tintes en són bandejades com correspon a l'època d'ara de definicions clares i precises pel que toca al nostre problema de llibertat nacional.

Ens havem de doldre, però, d'una cosa amb la qual no posen gaire cura els companys qui redacten "Canigó". Ens referim a la correcció ortogràfica. Avui dia, amb la

quantitat de diccionaris, gramàtiques, vocabularis, normes i guies amb què compta el català, és cosa fàcil, (mitjançant un petit esforç, és clar!) posar-se a to amb les regles que regulen el nostre gloriós idioma.

PROPAGANT L'IDEARI REDEMPTOR

Bellament imprès pel Comitè de Publicitat Catalana de Xile, havem rebut un fulletó que conté la Conferència que el seu president, l'infadigable lluitador En Josep Abril-Llinés va donar en el Centre Català de Santiago, l'onze de setembre del 1925.

L'esmentada conferència, traduïda al castellà pel senyor Ramon Carné, va acompanyada d'un comentari econòmic signat per Lluís Ossó i d'un pròleg aflamat, ditiràmicament exalçador de la personalitat patriòtica del senyor Abril-Llinés, escrit pel

vibrant escriptor i poeta Joan B. Alemany i Borràs.

PRÀCTICA LLOABLE

Acompanyant el fulletó del qual parlem en el solt anterior, el Comitè de Publicitat Catalana de Xile ens ha tramès també un exemplar imprès del seu Estat de Comptes corresponent a l'any proppassat. És una pràctica excel·lent i democràtica en institucions del caràcter de l'esmentat Comitè, que mereix el nostre assentiment.

NOVA ORIENTACIÓ

I encara una altra remarca de l'activitat dels nostres germans de Xile.

Hom ens ha informat que els nacionalistes han triomfat en les eleccions darrerament celebrades en el Centre Català de San-

tiago per tal de renovar el seu Consell Directiu.

Nosaltres havem rebut de les noves autoritats un missatge de salutació en el qual se'ns assabenta que el nou Consell orientarà la seva actuació en sentit patriòtic i en el benestar dels seus associats.

Ens congratulem de l'èxit dels nostres companys d'ideals i de que el Centre Català de Santiago trobi el veritable camí de dignificació del sagrat nom de la pàtria.

NECROLÒGICA

El mes proppassat va morir a Buenos Aires Pere Roca i Martí, començador nostre, professor i poeta, el qual havia obtingut diversos premis en els Jocs Florals que organitzava el Casal Català i havia presidit, un any, el Jurat Qualificador dels mateixos.

Ens condolem del seu traspàs.

REFRESC GRANULAT EFERVESCENT

"FLOR DE ROMERO"

(Igual al Sidral de la nostra terra)
Es el refresc més sa i digestiu
Enviant \$1.50 rebreu a correu seguit un pot d'un quilògram de tant recomanable refresc.

Josep Ramoneda

Abellers:
COLONA ALVEAR
Mendoza (F.C.P.)

Medrano 461
Buenos Aires
U. T. 0729, Almagro

FARMACIA CATALANA

DEL DOCTOR VILAR

LABORATORI D'ANALISIS I ESTERILITZACIONS
S'atenen demandes per la campanya, fent-se els enviaments amb tota regularitat, abonant l'import de la comanda

GARANTIA ABSOLUTA DE TOTES LES PREPARACIONS
Venem AIGUANAF compost

ALSINA, 1202, CANTONADA SALTA
Unió Telef. 3305, (Rivadavia) BUENOS ARES

TALLER DE JOIERIA

GRAN ASSORTIT
D'ALHAGES
DE TOTES CLASSES
A PREUS D'OCASIÓ.

ASSORTIT COMPLET DE
COLLARETS,
SAUTOIRS,
AGULLES,
ANELLS ETC.

ACORDEM CRÈDITS

REFORMEM ALHAGES
ESPECIALITAT
EN TREBALLS FINIS

ROIG

LIBERTAD 145 - 2^{on} pis
U. T. 38 Mayo, 7100

Confiteria Catalana

Cerrito, 153

Unió Telefónica 4571, Rivadavia
Coop. Telefónica 2918, Central

B^m Mitre 2248

Unió Telefónica 8809, Mitre
Coop. Telefónica 2919, Central

Festivitat de Pasqua

Gran Exposició de

MONES

a l'estil de Barcelona

Bunyols de l'Empordà

XAMPANY CODORNIU

apropiat per les grandes diades

Un detall de l'exposició de "MONES"

OLIS SUPERIORS

"L'Atlántida"

DE

J. CABRÉ i Cía.

Est. Unidos, 1599

(CEVALLOS).

Un. Tel. 37, Rivadavia 6752

OLIS SUPERIORS

TINTORERIA "MARIN"

De JOAN PELLICER, Tintorer colorista

Casa especial per a tenyir i netejar tota classe de roba. Procediments moderns. Netegem en sec sense que tornin a sortir les taques. Serveis en 24 hores. Planxem robes al moment. Tenyim de negre a qualsevol color.

BUENOS AIRES

Casa Central: VIAMONTE 1380, U. T. 37, Rivadavia 3756

Sucursal i Fàbrica: BAIGORIA 191, U. T. Buen Orden 1668

MATALASSOS a l'estil català

(REFORMA I VENDA)

Gran assortit de tot el que pertany al ram
Encàrrecs per carta o personalment

D. VALLBONA

PAVON, 4125
BUENOS AIRES

“La Casa de los Tornillos”

JUAN RUSSINYOL, Sarmiento 1517

U. T. 38 Mayo 6799 - C. T. 1350, Central

Especialitat en Cargols
de ferro i bronze per a
metalls

FILFERRO d'ACER per a RESSORTS

PEDRES D'ESMERIL

Bulons per a Automòbils
de totes marques

Fiare en xapes i barres
i tot allò necessari per a foradar,
rosçar i rectificar

Fabrica de Camises

“La Esmeralda”

ENRIC RODÓ

ESMERALDA, 492

Sucursal: Corrientes, 1260

Buenos Aires

**Venda directa
al consumidor.**

Per CAMISES de resultat ex-
cel·lent: Per gènere de punt
Català i per tota mena d'ar-
ticles de Camiseria, vi iteu
sempre “La Esmeralda.”

“Bodegas RESPLANDOR”

(Pagès, Aymerich i Cia., MENDOZA)

Ens complavem a fer saber als nostres compatricis
que havem obert una secció destinada a servir
a domicili el vi “RESPLANDOR.”

Si desitgeu provar-lo i encara no ha passat per casa
vostra el nostre venedor encarregat d'aquesta secció,
serviu-vos avisar per telèfon a: CHACRITA 1446.

Unics representants a Buenos Aires:

ROVIRALTA i Cia.

1247, Campichuelo, 1249

Un. Telef. 1446, Chacrita